

ABDULLAH BAŞTÜRK'ÜN YÜZDE 30'LUK BARAJ ÖNERİSİ

Aydınlık Dergisi, 29 Ekim 1994

Yıldırım Koç

Genel-İş Sendikası'nın Emek Gazetesi'nin Eylül 1994 sayısında yayınlanan iki yazıda, bilimsellik ve gerçeklerle bağdaşmayan bazı iddialar, sendikacılar arasında kullanılması uygun olmayan bir üslupla dile getirildi. Bu sütunu, sözü edilen yazılardaki iddiaları yanıtlamakta kullanmayacağım. Dikkati çekmek istediğim nokta, her sendikanın ve Konfederasyon'un tarihinde hataların ve eksikliklerin bulunduğudur.

Günümüz ise, aşılmış veya aşılmasına çalışılan hataların veya eksikliklerin öne çıkarılarak işçi sınıfı içindeki bölünmelerin perçinlendiği bir dönem olmamalıdır.

Sizi Genel-İş'in tarihinde 25 yıl geriye götüreceğim. Genel-İş 1969 yılında TÜRK-İŞ üyesiydi. Genel-İş Genel Başkanı Abdullah Baştürk de aynı zamanda CHP Yozgat Milletvekiliydi.

O tarihlerde 275 sayılı Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Yasası yürürlükteydi. Bu Yasaya göre, bir işyerindeki işçilerin salt çoğunluğunu temsil eden sendika, o işçiler adına toplu iş sözleşmesi bağlayabiliyordu.

Yozgat Milletvekili ve Genel İş Genel Başkanı Abdullah Baştürk ve 4 Arkadaşı, 28 Aralık 1969 tarihinde Millet Meclisi Başkanlığına verdikleri bir kanun tasarısı ile, 275 sayılı Yasanın çeşitli maddelerinin değiştirilmesini önerdiler. Önerilen değişikliklerden biri, toplu iş sözleşmesi yapabilmek için yüzde 30'luk bir barajın aşılmasını öngörüyordu. Kanun teklifindeki ilgili madde şöyleydi:

"Madde 7: (1) İşkolu seviyesinde toplu iş sözleşmesi yapmaya, o işkolunda en çok üyeye sahibolan ve her halde o işkolundaki sigortalı işçilerin en az yüzde 30'unu temsil eden işçi federasyonu veya Türkiye çapında faaliyette bulunan işçi sendikası yetkilidir... (2) İşyeri seviyesinde toplu iş sözleşmesi yapmaya, işyerinin dahil olduğu işkolunda işkolu seviyesinde toplu iş sözleşmesi yapma yetkisi almış bulunan işçi federasyonu üyesi işçi sendikası veya o işkolunda yetkili Türkiye çapında faaliyette bulunan işçi sendikası yetkilidir." ¹

Bu maddenin gerekçesinde de şöyle deniliyordu:

"Sendika enflasyonunun çalışma hayatımızda yarattığı büyük mahzurlar maddede yapılan değişikliklerle giderilmiştir. Maddenin düzenleniş şeklinde işçilerin daha çok sayıda bir araya toplanabilmeleri amacı güdülmekte ve en iyi hal çaresini bulma veya en yararlıyı tesbit etme temel görüşünden hareket olunmaktadır. Zira mazisi 5 seneye varan 275 sayılı Yasanın 7inci maddesi ile erişilen netice sevindirici olmaktan çok uzaktır. Bu devrede binlerce sendika doğmuş ve bu ölçüde işçiler bölünerek haklarının korunmasında zayıf bir duruma düşmüşlerdir. Ayrıca yeni düzenleme, Türk-İş ve İşveren Konfederasyonunun anlaşmaları aynen muhafaza edilerek yapılmıştır. Buna göre, işyeri

¹Millet Meclisi, 3. Dönem, 1. Toplantı, s.Sayısı 180, 275 Sayılı Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi ve 818 sayılı Borçlar Kanununun 316 ve 317nci Maddelerinin Kaldırılması Hakkında Kanun Tasarısı ile Yozgat Milletvekili Abdullah Baştürk ve 4 Arkadaşının, Zonguldak Milletvekili Ahmet Güner'in ve İstanbul Milletvekili Rıza Kuas'ın Aynı Mahiyette Kanun Teklifleri ve Adalet, Çalışma ve Plan Komisyonlarından 3er Üyeden Kurulu 23 No.lu Geçici Komisyon Raporu (1/193, 2/139, 2/240, 2/288), 1970, s.11.

seviyesinde toplu iş sözleşmesi yapma yetkisi, güçlü sendikacılığın temini için o işkolunda yetkili bulunan federasyona bağlı sendikaya veya o işkolunda yetkili Türkiye çapında faaliyette bulunan sendikaya tanınmıştır. İşkolu seviyesindeki yetkinin kazanılması için aranan çoğunluk da tasarıda en çok üye ve sigortalı işçilerin en az yüzde 30'u ile sınırlandırılmıştır."²

Bu doğrultuda hazırlanan değişiklik tasarıları, ünlü 15-16 Haziran 1970 olaylarına yol açtı. Tepkiler nedeniyle 275 sayılı Yasada bir değişiklik yapılamazken, 29.7.1970 gün ve 1317 sayılı Kanunla, 274 sayılı Sendikalar Yasası'na bu nitelikte bir hüküm getirildi ("Bir işçi sendikasının Türkiye çapında faaliyet gösterebilmesi için kurulu bulunduğu işkolunda çalışan sigortalı işçilerin en az 1/3'ünü... temsil etmeleri gerekir...İşçi konfederasyonları, ... Türkiye'deki sendikalı işçilerin en az 1/3'ünün üye sıfatıyla bir araya gelmeleri suretiyle kurulurlar." 274/9)³.

Türkiye İşçi Partisi, Alpaslan Işıklı'nın hazırladığı bir dilekçe ile, 29.9.1970 tarihinde Anayasa Mahkemesi'ne başvurdu ve Anayasa Mahkemesi, 19.19.1972 tarihli Resmi Gazete'de yayınlanan kararıyla, bu düzenlemeyi iptal etti.

Genel-İş Sendikası yüzde 10 barajına karşı mücadele ederken, aklıma hep yüzde 30 baraj konmasını için kanun teklifi hazırlayan Genel-İş Genel Başkanı Rahmetli Abdullah Baştürk gelirdi.

² Adı geçen yayın, s.6.

³ Bu konuda ayrıca bkz. Işıklı, Alpaslan, **Sendikacılık ve Siyaset**, 4. Basım, İmge Yay., Ankara, 1990, s.344-345.